

Уладзімір ДРАЖЫН:

«ГАЛОЎНАЕ — НЕ РАЗБУРЫЦЬ, А ЗАХАВАЦЬ І ПРАЦЯГНУЦЬ РАБОТУ»

Фота Яўа Хвядчына

Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Беларусі ў Літве, які прадстаўляў там нашу краіну ў 2006—2014 гадах, у мінулым віцэ-прэм'ер Рэспублікі Беларусь Уладзімір Дразын у размове з карэспандэнтам «Звязды» паразважаў адносна намеру змяніць напрамак беларускіх грузапатокаў, для дастаўкі якіх выкарыстоўваецца марскі шлях з Літвы, на іншыя варыянты. А таксама раскажаў, якія крокі давалося зрабіць, каб ажыццявіць самы маштабны праект па аднаўленні жамчужыны сусветнай архітэктурнай спадчыны і колькі на гэта спатрэбілася грошай.

«Мы павінны заўсёды ўсё ўзважваць»

— Як пасол у Літве (і Фінляндыі па сумашчальніцтве), які доўгі час працаваў у гэтай краіне, як вы думаеце, наколькі цяперашняя палітычная сітуацыя ўплывае на знешні тавараабарот, які выпадае на так званы пояс добрасуседства? У прыватнасці, гэта датычыцца выкарыстання порта ў Клайпедзе, дзе ў 2013 годзе ў межах беларуска-літоўскага эканамічнага форуму беларускі бок набыў 30 % тэрмінала кампаніі «БКТ» і фактычна атрымаў выхад да мора.

— Я магу даць аб'ектыўную ацэнку, што тры чвэрці насельніцтва Літвы выступаюць за тое, каб выбудоўваліся нармальныя палітычныя, эканамічныя, гуманітарныя адносіны паміж Беларуссю і Літвой. У мяне шмат сяброў, якія займалі (ці займаюць) вышэйшыя дзяржаўныя пасады ў гэтай краіне, я з імі падтрымліваю кантакты — яны не бачаць іншага шляха, як толькі падтрымліваць супрацоўніцтва з Беларуссю. Аднак там ёсць частка заангажаваных заходнімі краінамі людзей. Нядаўна мне тэлефанаваў калега і кажа: «Што мы робім? Мы сячэм сук, на якім сядзім!» Сёння ў Літве (калі ў савецкі час было 3,7 мільёна насельніцтва) засталася прыкладна 2,7 мільёна чалавек.

— За кошт міграцыі?

— Так, у краіны Захаду. Але каранавірус выціснуў іх адтуль, і сёння, калі я не памыляюся, у такой невялікай краіне налічваецца 130 тысяч беспрацоўных. І нашы суседзі зараз знаходзяцца на парахавой бочцы. Яны на дадзены момант гандлююць толькі беларусафобіяй, і гэта іх галоўны экспартны тавар. У кастрычніку адбудуцца выбары ў Сейм. На чым можа прасунуцца? На гэтай фобіі.

Хачу сказаць, што мы павінны заўсёды ўсё ўзважваць і гатовыя захаваць нармальныя эканамічныя адносіны, таму што ад «Беларуськалія» да Клайпеды — 450 кіламетраў, а калі будзем арыентавацца на Санкт-Пецярбург ці Усць-Лугу — больш за тысячу кіламетраў. Як бы мы ні пралічвалі, якія б тарыфы ні ўводзілі, але шлях атрымліваецца ў два з паловай разы даўжэйшы. І не факт, што там будуць унікальныя ўмовы. Наколькі я інфармаваны, інфраструктура гэтых парту на дадзены момант не гатовая перапрацоўваць 15 мільёнаў тон грузаў — менавіта столькі беларускіх грузаў у перыяд маёй дыпламатычнай дзейнасці праходзіла праз порт Клайпеды. А ўсяго там перапрацоўвалася 45 мільёнаў тон. Таму я за тое, каб пояс добрасуседства функцыянаваў. Трэба чакаць лепшых часоў і не зацыклівацца на пераводзе па іншых напрамках. Напрыклад, на Усць-Лугу ці Санкт-Пецярбург можна накіраваць грузы з Наваполацка. Але калі гаворка ідзе аб Салігорску, Мазыры — тут у аснову можа быць пакладзена шматвектарнасць.

Ці порты Латвіі — Рыга, Вентспілс, Ліепая — яны таксама не найлепшы варыянт, бо ў конкурэнтнай барацьбе заўсёды перамагае Клайпеда, таму што яна знаходзіцца бліжэй. Адсюль самае сумнае, што жабрацтва дзяржавам прыносяць неўзважаныя дзеянні палітыкаў. Але ёсць жа логіка, якая патрабуе разумнага падыходу. Таму я прыхільны таго, што ўсё выправіцца — палітыкі прыходзілі і сыходзілі, а гандлёва-эканамічныя адносіны павінны застацца.

Шматвектарнасць павінна застацца

— Дарэчы, вы кажаце аб палітыках і іх дзеяннях, што робяць дзяржавы жабрацкімі, між тым мы ведаем вопыт, калі, нягледзячы на ўсе негатыўныя выступленні ЗША і Кітая ў адносінах адзін да аднаго, гэта галоўныя гандлёва-эканамічныя партнёры.

— Так, то-бок яны супернічаюць, але значае гандаль...

— ...і робіць гэтыя эканомікі аднымі з самых паспяхоўных у свеце.

— Тут таксама можа быць такі прыклад. Да мяне звяртаюцца мае літоўскія калегі, якія спадзяюцца: вынікі агульнай работы, якія ствараліся дзесяцігоддзямі, мы не разбурым. Напрыклад, мае восем гадоў у Літве адлюстроўваюцца ў трох складніках: гандаль, інвестыцыі і транзіт грузаў і тавараў. Гэта той максімум, якога мы дамагліся. У выніку сума назапашаных інвестыцый за перыяд маёй дзейнасці склала паўтара мільярда еўра. Сёння ў Беларусі функцыянуюць 12 заводаў з еўрапейскім і літоўскім капіталам.

Што датычыцца грузаў, іх колькасць дасягнула, як я ўжо казаў, 15 мільёнаў тон. Галоўная задача на сённяшні дзень — не разбурыць, а захаваць і працягнуць работу. Яе хоціць усім — і расійскім, і літоўскім, і латвійскім, і эстонскім партам, але галоўнае — каб мы бачылі эканоміку. Правільна прагучала пытанне: калі мы выкупілі адну траціну тэрмінала, нельга руйнаваць нашу маёмасць, таму што праз порт Клайпеды — самы аптымальны шлях дастаўкі калію сусветным спажыўцам. І эканамісты з літоўскага боку ставяцца да нас пазітыўна. Таму можна выбудоўваць любыя адносіны з Расіяй — у нас хоціць напрамкаў, каб узмацніць экспансію нашых тавараў і ў гэтую краіну.

— Але ж пазіцыя афіцыйнай Літвы адрозніваецца ад той, што агучваеце вы...

— Я скажу так: што такое народ? Гэта маса людзей, не зусім інфармаваных і падрыхтаваных да аптымальных рашэнняў. Хто зараз ходзіць у Мінску? Тыя, хто не маюць разумення. Тое самае і ў Літве: высокаадукаваных людзей там не так ужо і шмат. Праўда, яны маюць маёмасць, якую выкарыстоўваюць на сваю карысць і дапамагаюць дзяржаве. Я шмат размаўляў з многімі літоўскімі палітыкамі, і яны згадвалі: калі прыйшоў разуменне, што Савецкага Саюза больш не будзе, паўстала пытанне, хто атрымае маёмасць, якая не павінна дастацца абы-каму. Яны сабралі вакол сябе выдатных партыйных і гаспадарчых лідараў і прапанавалі ісці ў банкі (грошай на той момант не было ні ў кога) і выкупляць прадпрыемствы. У выніку маёмасць пасля развалу Савецкага Саюза дасталася дасведчаным людзям.

Таму абсалютная большасць літоўцаў на сучасным этапе за нармальныя адносіны з намі, але ў палітыцы апынуліся не самыя дальнабачныя, якія за грошы заходніх краін пастуляюцца аб'ектыўнымі эканамічнымі ўмовамі.

Падзея стагоддзя

— Прапаную вярнуцца на беларускую глебу: да нашай архітэктурнай спадчыны, уключанай у Спіс ЮНЕСКА — давайце прыгадаем вашу асабістую ролю ў аднаўленні Нясвіжскага палаца.

— Малады я апынуўся ў гушчыні падзей, калі мне прапанавалі стаць сакратаром Нясвіжскага райкама партыі. На БелАзе ўсё было добра, высокі заробак, жыллё, але разумныя людзі паралілі: грошы прыходзяць і сыходзяць, а да пенсіі яшчэ 30 гадоў. Я падумаў і прыняў прапанову. На месцы я паглядзеў — ёсць высокія надой, прывагі, ураджаі. Другія ў Беларусі пасля Гродзенскага раёна, а 32 помнікі архітэктурны на тэрыторыі раёна знаходзяцца ў занябаным стане. Я, канешне, казаў першым асобам, што трэба звярнуцца на гэта ўвагу. А ў адказ: яшчэ не час — трэба пабудаваць чатыры комплексы (два па адкорме буйной рагатай жывёлы, два — свінаводчыя), перабудоўваць фермы. Праходзіць некалькі гадоў, і я станаўлюся першым сакратаром райкама партыі. Збіраю нараду кіраўнікоў раёна і кажу: «Высокія ўраджаі-надой-прывагі былі, ёсць і будуць у Нясвіжскім раёне. Нікуды мы ад іх не сыдзем. Нас жыццё прымусіць так працаваць. А вось гістарычны і культурны асяродак мы можам страціць. Але памятайце адну рэч: наша малако, мяса, зерне з'ядуць і забудуць. А калі мы адновім помнікі — гэта будзе народнай спадчынай і людзі нам будуць удзячныя».

Зал успрыняў прапанову па-рознаму. Я, канешне, стаў ініцыяваць на ўзроўні рэспублікі, і нешта ўжо было зроблена, але разумей — пласты трэба падымаць праектамі. І прымеркаваў адзін да 770-годдзя Нясвіжа ў 1993 годзе. Паехаў ва ўрад з прапановай прыняць пастанову аб стварэнні нацыянальнага музея-запаведніка «Нясвіж» і развіцці гістарычнага асяродка, галоўным пунктам прыцягнення якога стане палац. Міхаіл Мясніковіч займаў на той момант пасаду першага намесніка прэм'ер-міністра, кажу яму: «Будзе нам грош чана, калі мы не зрушым гэты праект», і ён узяўся. Але прыбыўшы на святкаванне 770-годдзя Нясвіжа (гэта было 3 ліпеня 1993 года), паведамляе: «Пастанова пакуль не падпісана». Я ў адказ: «Міхаіл Уладзіміравіч, што гэта за свята без пастановы?!» І перад вамі рацыянальны па сваёй сутнасці кіраўнік раёна.

Я выходжу з гарачай прамовай перад 10-тысячнай аўдыторыяй і паведамляю: «Сёння свята, і ў мяне ёсць добрая навіна: урад краіны падтрымаў наша хадатайніцтва аб прыняцці пастановы па стварэнні нацыянальнага музея-запаведніка «Нясвіж». Я меў рацыю. Нягледзячы на некаторыя праблемы з боку асобных членаў урада, мы дамагліся падпісання гэтай пастановы. У дакуменце былі закладзены вялікія інвестыцыі, і мы пачалі рабіць праект-канцэпцыю, праектна-каштарысную дакументацыю.

А потым быў развал Савецкага Саюза, і сродкі спыніліся. З 91-га да 94 года была, як мы кажам, затрымка па часе, не падамаваная рэсурсамі. Хоць да гэтага мы пачысцілі азёры, вывезлі 640 тысяч тон сапрапелю і павысілі ўраджайнасць на палях за кошт гэтага да 65 цэнтнераў з гектара. Пасля чысткі азёр зноў іх напоўнілі. Потым правялі рэканструкцыю парка.

У 1994 годзе пасля выбараў Прэзідэнта Аляксандра Рыгоравіч наведвае Нясвіж. У палацы пытае: «А што ты будзеш рабіць далей?» Я пагадзіўся, што грошай у дзяржавы не хапае, але работу трэба працягваць. Да гэтага — у 1993 годзе — я з'ездзіў у штаб-кватэру ЮНЕСКА ў Парыж і прапанаваў унесці палац у Нясвіжы ў спіс Сусветнай спадчыны. Прэзідэнт падтрымаў — рэстаўраваць неабходна. Такім чынам пачалі распрацоўваць праектную дакументацыю,

і ў 2001 годзе пачаліся першыя аднаўленчыя работы. На той момант я быў першым намеснікам старшыні Мінаблвыканакма і асабіста выяжджаў на будоўлю, каб кантраляваць ход работ. А ў верасні 2001-га я стаў віцэ-прэм'ерам, з гэтага моманту пачалася маштабная дзейнасць. За пяць гадоў я сістэмна займаўся рэстаўрацыяй палаца.

— Наколькі мне вядома, у выніку праеканструкцыі Нясвіжскага палаца пайшло 75 мільёнаў долараў...

— Так. Гэта інвестыцыі, якія ні адзін аб'ект такога значэння да гэтага часу ў краіне не атрымаў. У 2006 годзе палац унеслі ў спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

Акрамя гэтага, мы дамагліся таго, каб у 1997 годзе свята беларускага пісьменства — чацвёртае па ліку пасля Полацка, Турава і Навагрудка — правялі ў Нясвіжы. Ажыццявілі маштабныя работы ў горадзе перад святам працаўнікоў вёскі «Дажынкi» ў 1998 годзе: аднавілі ратушу, плошчу каля ратушы, гандлёвыя рады, прывялі ў нармальны стан усе помнікі... У выніку гэтыя тры мерапрыемствы зрабілі горад такім, якім мы бачым яго сёння. Потым мае паслядоўнікі працягнулі работу — у цяперашні час адбываецца рэстаўрацыя Фарнага касцёла. Дарэчы, я мог бы стаць летапісцам таго, як мы адраджалі Нясвіж. Упэўнены, што без ведання мінулага няма цяперашняга і будучага. На жаль, маладое пакаленне ўспрымае, толькі калі нехта зробіць, але ўзяць на сябе місію і адказнасць не імкнецца.

Сям'я ў аснове дабрабыту

— Вялікіх узнагарод, я ведаю, вы не атрымлівалі, але мелі лепшае: высокую пасады, якія адкрывалі перспектывы для рэалізацыі праектаў.

— Я — не кар'ерыст па жыцці, ніколі не імкнуўся да вялікай улады, але калі яна мне даставалася, выкарыстоўваў яе для справы па максімуме. Да ўзнагарод таксама не імкнуўся. Мне, вельмі маладому, уручылі ордэн «Знак Пашаны» за работу ў Нясвіжы. Пасля гэтага ніхто нічым не ўзнагароджваў.

Я ганаровы грамадзянін Нясвіжа, Жодзіна, Мінскай вобласці, ганаровы член Беларускага саюза архітэктараў, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол (званне прысвойваецца пажыццёва). Дарэчы, я маю званне і ад Літвы: ганаровы работнік літоўскай чыгункі і ганаровы работнік марскога транспарту.

— Што ўяўляе ваша жыццё зараз, пасля выхаду ў адстаўку?

— Як старшыня апякунскага савета займаюся пытаннямі рэстаўрацыі храма Святога Аляксандра Неўскага, што на Вайсковых могілках у Мінску. Сёння для мяне таксама вельмі важная дзейнасць на чале Беларускай асацыяцыі гольфа і міні-гольфа, мы ўжо стварылі сетку міні-гольф палёў па ўсёй краіне.

Акрамя таго, тры гады таму я стаў членам Саюза пісьменнікаў Беларусі. Я так выхаваны — заўсёды знаходжуся ў нейкіх праектах, задачах, прычым сістэмных. Я рэгулярна выступаю на старонках газет «Мінская праўда», «Нясвіжскія навіны», «Навіны Старадарожчыны», «Жодзінскія навіны», занесены ў Кнігу гонару Старадарожскага раёна, дзе нарадзіўся.

— Што для вас сям'я?

— З Тамарай Цімафееўнай мы разам ужо 48 гадоў. Мы выхавалі дваіх дзяцей: сына Вадзіма і дачку Вольгу. Маём шасцёра ўнукаў.

Звычайна на выходныя мы збіраемся вялікай сям'ёй. Улічваючы, што малодшае пакаленне недастаткова добра валодае беларускай мовай, за абедам мы размаўляем па-беларуску. Гаворка не без памылак, канешне, але галоўнае — імкненне.

Сям'я для мяне — аснова ўсяго. Я заўсёды асабліва адносіўся да сваёй сям'і, бо яна для мяне галоўнае: ішоў на работу і быў упэўнены, што дома ў мяне ўсё добра. Вяртаўся — таксама быў у гэтым упэўнены. І гэта важна. Ты можаш максімальна выкальвацца на рабоце толькі тады, калі ўпэўнены, што дома цябе чакаюць.

Гутарыла Вольга АНУФРЫЕВА.